

Lokala listor i finländska kommunalval

ANDREAS FAGERHOLM

ABSTRAKT

Denna studie riktar intresset mot lokala listor (valmansföreningar och gemensamma listor) i finländska kommunalval. Syftet är företa en översiktlig granskning av dessa listor, med särskilt fokus på tidsperioden 1984–2017. Studien har inalles tre huvuduppgifter; att erbjuda en kartläggning av de lokala listornas förekomst och framgång, att presentera en tentativ taxonomi över deras ideologiska särdrag och att empiriskt pröva en rad faktorer som kan bidra till att förklara variationer i deras förekomst och framgång. Studiens resultat indikerar att de lokala listorna är ett etablerat inslag i finländsk lokalpolitik, men att det inte är fråga om någon ideologiskt enhetlig grupp. Vidare antyds att lokala listor bäst kan förklaras med hänvisning till kulturella faktorer (tradition).

STUDIENS BAKGRUND, SYFTE SAMT UPPLÄGG

Nationellt organiserade politiska partier är en essentiell del av den västerländska demokratin. Ända sedan partiväsandets framväxt under det sena 1800-talet har landsomfattande partier – i egenskap av kandidatrekryterare, väljarmobiliserare, regeringsbildare och policyutformare – utgjort en nära nog oundgänglig länk mellan medborgarnas önsknings och den statliga politikens utfall (Scarrow 2006; se även Dalton m.fl. 2011, kap. 1). På lokal nivå är partiernas alltigenom dominerande roll dock av något nyare datum. Denna eftersläpning har åskådliggjorts av Stein Rokkan, som i ett berömt arbete skildrat politiseringen av det samhälleliga beslutsfattandet som en fyrstegsprocess (Rokkan 1966; se även Rokkan 1970, kap. 7). De tre första skedena i denna process äger rum på det nationella planet – introduceringen av allmän (eller åtminstone manlig) rösträtt samt proportionell representation följs här av väljarmobilisering och (parti)politisk organisering. Politiseringsprocessen fullbordas dock inte förrän i det fjärde skedet, när ”the traditional systems of local rule [break down] through the entry of nationally organized parties into municipal elections” (Rokkan 1966, 244).

I en nordisk kontext kan det fjärde och sista skedet i Rokkans fyrstegsprocess sägas ha inletts kring och något efter år 1900. I Norge togs första steget mot en politisering och demokratisering av det kommunala beslutsfattandet redan år 1896, och i Danmark och Sverige genomfördes likartade reformer omkring tio år senare (1908 respektive 1907 och 1909). Sist ut var Finland, som övergick till proportionella och obligatoriska val av kommunfullmäktige i och med de nya valagar som antogs 1917 och 1919 (Sundberg 1989, 29–30). De nationellt organiserade partierna kopplade snart ett starkt grepp även om det lokala beslutsfattandet, och i slutet av 1980-talet kontrollerade de mellan omkring 90 (Danmark och Norge) och närmare 100 (Finland och Sverige) procent av fullmäktigemandaten (Sundberg 1989, 36).

De nationella partiernas dominans till trots påträffas alltjämt icke-nationella aktörer i nordiska kommunalval. I Sverige har de lokala partierna sakta ökat sin slagkraft under de senaste decennierna och erhåller idag, konservativt räknat, drygt ett par procent av den sammantagna nationella röstmängden (se Erlingsson 2002; Wörlund 1999; 2008; Åberg 2017). I Norge och Danmark, däremot, har trenden snarast varit negativ (se Aars och Ringkjøb 2005; 2008; Kjær och Elklit 2010a; 2010b); såväl de norska lokala listorna (no. *lokale lister*) som de danska medborgarlistorna (da. *borgerlister*) har tappat mark och erhåller nu understöd som ungefärligen motsvarar nivån för lokala partier i Sverige.¹

I Finland ligger det sammanlagda väljarstödet för valmansföreningar (fi. *valitsijayhdistykset*) och gemensamma listor (fi. *yhteislistat*) på ungefär samma nivå som för motsvarande rörelser i Danmark, Norge och Sverige. Forskningen kring de lokala listorna – jag ska hädanefter använda denna generella term – har dock hittills varit mindre här än i de skandinaviska länderna; det (mig veterligen) enda arbete som ägnar huvudintresset åt dessa är en färsk magisteravhandling av Eemeli Peltonen (2020).²

Denna forskningsbrist kan i och för sig te sig naturlig. Lokala listor är, trots allt, ett begränsat fenomen ur ett nationellt perspektiv – de är ofta efemära och de vinner sällan stora röstandelar.³ Jag menar dock att det finns flera skäl som motiverar forskning kring lokala partisystem i allmänhet, och kring lokala listor i synnerhet. För det första har lokalförvaltningen traditionellt utgjort en central komponent i det finländska välfärdsbygget. Det kommunala självstyret har varit

väletablerat, och kommunerna har burit stort ansvar för viktiga tjänster såsom samhällsplanering, grundläggande utbildning samt social- och hälsovård (Heuru m.fl. 2011, kap. 1 och 4). Även om de senaste årens reformarbete nu minskar kommunernas ansvar särskilt inom hälso- och sjukvård så torde det stå klart att lokalpolitiskt beslutsfattande påverkat människors vardag i mycket stor mån. Vidare kan, för det andra, forskningsinsatser riktade särskilt mot lokala listor ses som relevanta mot bakgrund av den kris som de (etablerade) nationella partierna sägs genomleva. Det avtagande intresset för partipolitiskt engagemang (se t.ex. Pekonen 1997; Mickelson 2015, kap. 7–9 och bilaga 2) och den begränsade medborgerliga tilltron till partierna (se t.ex. Pekonen 1997; Borg m.fl. 2007, kap. 2; Bäck m.fl. 2016) är allvarliga utmaningar som berättigar ett närmare studium av lokala listor som alternativ till vedertagna nationella partier. De lokala listorna är, till sist, intressanta och relevanta studieobjekt även i ljuset av den utbredda tveksamhet som finns inför de nationella aktörernas relevans för en, som det ibland hävdas, ”förnufts-baserad” och ”icke-ideologisk” lokalpolitik (Copus m.fl. 2012; se även Ruostetsaari 2008).

Med anledning av det ovanstående riktar denna studie intresset mot lokala listor. Studien målar med tämligen bred pensel: syftet är bidra till det synnerligen skrala kunskapsläget genom att företa en första översiktlig och i någon mening explorativ granskning av lokala listor i finländska kommunalval, med särskilt fokus på tidsperioden 1984–2017. Tre huvuduppgifter eller, om man så vill, huvudfrågeställningar står i centrum för forskningen. De två första av dessa är av beskrivande natur; jag avser, för det första, erbjuda en övergripande kartläggning av de lokala listornas förekomst och framgång och, för det andra, presentera en tentativ taxonomi över deras ideologiska särdrag. Den tredje huvuduppgiften går ett steg längre. Intentionen här är empiriskt pröva en rad faktorer som kan bidra till att förklara variationer i de lokala listornas förekomst och framgång.

Uppsatsens har i allt fem avsnitt. Efter denna bakgrund följer, i det andra avsnittet, en kortare diskussion kring begreppet lokala listor samt en komprimerad sammanställning av studiens teoretiska utgångspunkter. Det tredje avsnittet introducerar studiens material och metoder, och det fjärde redovisar resultaten. Uppsatsens femte och avslutande avsnitt innehåller en sammanfattande och tillika framåtblickande diskussion.

BEGREPP OCH TEORI

Detta avsnitt inleds med en kort begreppsdiskussion där jag redogör för vad jag menar med termen lokala listor. Därefter följer en sammandragen diskussion kring de faktorer som förefintlig (teoretisk och empirisk) parti- och valforskning ansett vara viktiga för att förstå lokala listor. Här presenterar jag även en rad generellt hållna förväntningar inför studiens tredje huvuduppgift.

Begreppet lokala listor

Tidigare internationell forskning kring lokala listor har inte kunnat enas om någon gemensam begreppsräm. Definitionerna varierar och är ofta av *ad hoc*-natur samtidigt som terminologin

är spretande – förutom lokala listor (en. *local lists*) används (olika kombinationer av) termer såsom lokala partier (en. *local parties*), obundna eller oberoende listor (en. *independent lists*), opartiska eller partilösa grupper (en. *non-partisan groups*) och medborgargrupper (en. *citizen groups*). Den mycket enkla begreppsram som här föreslås bygger vidare på de definitionsförsök som gjorts i tidigare forskning, dock med en uttalad strävan efter allmängiltighet. Härvidlag anammats det klassiska synsätt på begreppsformulering där begrepp definieras minimalt och med hjälp av nödvändiga (och tillräckliga) attribut (Sartori 1970).⁴

En naturlig startpunkt för denna uppgift är begreppet parti. Även om ett flertal bemärkta definitioner finns till hands så framstår Giovanni Sartoris mycket genomarbetade och utpräglade minimala avgränsningar som typiska. Ett parti är, enligt Sartori (1976, 64), ”any political group that presents at elections, and is capable of placing through elections, candidates for public office”. Partier är, med andra ord, politiska grupper (attribut A) som i val nominerar kandidater för offentliga uppdrag (attribut B). Denna definition inbegriper naturligtvis en stor mängd sinsemellan olikartade grupperingar. Den inbegriper även lokala listor, som – trots att de ofta tar avstånd från *idealtypisk* partipolitik – nog får anses vara partier i *minimal* bemärkelse – de är onekligen politiska grupper som i val nominerar kandidater för offentliga uppdrag. De lokala listorna är dock något mer. För att utmejsla en minimidefinition som inringar vad just lokala listor är – vad som utmärker dem från partier i allmänhet – är det skäl att ta ett steg nedåt längs Sartoris abstraktionssteg. Detta görs genom att tillfoga ett ytterligare attribut (attribut C) som lyfter fram den lokala förvaltningsenhetens övergripande betydelse i den politiska verksamheten (jfr fr.a. Holtmann 2008, 11). Den definition som följer av detta ser således lokala listor som *politiska grupper som i val nominerar kandidater för offentliga uppdrag endast i en enskild lokal förvaltningsenhet*.

Definitionen ovan rimmar väl med de avgränsningar som gjorts i tidigare forskning kring lokala listor. Den uppfyller även övriga krav som litteraturen kring begreppsformulering reser – den är innehållsligt sparsam samtidigt som den tydliggör vad en lokal lista är och inte är (Gering 1999). Begreppetens essens framgår även av termen ”lokala listor”. Denna term lyfter, för det första, fram lokalhet snarare än obundenhet, opartiskhet eller medborgerlighet. Termer som ”obunden” och ”opartisk” indikerar ideologilöshet eller avsaknad av kopplingar till etablerade partier. Dessa attribut är inte allmänt tillämpliga. Lokala listor är alltid (mer eller mindre) lokala, men de är inte nödvändigtvis ideologilösa, och det är heller inte självklart att de saknar kopplingar till etablerade nationella partier. Dyliga termer bör, med andra ord, inte kopplas samman med en minimidefinition. Att hänvisa till medborgerlighet är likaså föga hjälpsamt, ty det bidrar varken till förbättrad resonans eller ökad klarhet.

Att tala om ”lokala listor” är även, för det andra, att föredra framom en användning av den snävare termen ”lokala partier”. Huruvida lokala listor är partier i juridisk mening eller inte är i politiskt hänseende en sekundär fråga. Det valda begreppet inkluderar således lokala aktörer både med och utan partistatus. (Vill man särskilja dessa grupper från varandra är det naturligtvis fullt möjligt att gå ytterligare ett steg nedåt längs abstraktionsstegen och tillfoga ytterligare attribut.)

I en finländsk lokalpolitisk kontext kan de i introduktionen nämnda valmansföreningarna och gemensamma listorna inordnas i kategorin lokala listor, ty i båda fallen är det fråga om politiska grupper som nominerar (en eller flera) kandidater för offentliga uppdrag, och i båda fallen

ligger fokus uteslutande på en enskild lokal förvaltningsenhet (kommun). En valmansförening kan nominera en (1) kandidat och bör bestå av en grupp om minst tio röstberättigade kommuninvånare. I små kommuner med upp till 1 500 invånare kan dock en valmansförening bildas med stöd av så lite som tre röstberättigade kommuninvånare, och i kommuner med 1 501–2 000 invånare är en stödförklaring av fem röstberättigade tillfyllest (Vallag 714/1998⁵).

En gemensam lista bildas genom att två eller flera valmansföreningar kommer överens om att gå samman och bilda ett valförbund. I jämförelse med den enskilda kandidatens valmansförening är den gemensamma listan mer typisk: den nominerar flera kandidater än en, den är namngiven på ett sätt som ofta ger en antydning om dess politiska avsikt eller ideologiska hemvist och det är vanligt att den utger program- eller – åtminstone – avsiktsförklaringar. Valtekniskt fungerar den på samma sätt som vilket parti (eller vilket valförbund) som helst.⁶ Den kommande granskningen innefattar såväl valmansföreningar som gemensamma listor.

Teoretiska utgångspunkter och förväntningar

Den kommande diskussionen kring tänkbara förklaringar till de lokala listornas förekomst och välgång hämtar inspiration från två olika grenar av partiforskningen. Den första av dessa riktar intresset mot framväxten av nya partier. Av särskild betydelse här är generella, i någon mening teoriutvecklande, diskussioner kring nya partiers uppkomst och framgångsmönster (fr.a. Harmel och Robertson 1985; Hug 2001; Lucardie 2000; Tavits 2006). Den andra litteraturen av intresse är till omfånget mindre och mer exklusivt empiriskt orienterad, ställvis till och med uttalat ateoretisk eller explorativ. Här avses de bidrag som uttryckligen fokuserar på att förstå fenomenet lokala listor. Även om kommunikationen mellan dessa två grenar är begränsad (se dock Erlingsson 2005) så är förklaringsmodellerna snarlika: skillnader i samhällsstruktur, institutionella och politiska variationer samt kulturella särmärken anses utgöra tänkbara förklaringar till varför såväl nya nationella partier som lokala listor uppstår och når framgång.

En första mängd tänkbara förklaringsfaktorer utgår från det samhälle och på den *samhällsstruktur* i vilken dylika icke-etablerade aktörer är verksamma. Grundantagandet här är att oetablerade aktörer träder in för att tillgodose särskilda behov föranledda av befolkningens sociala sammansättning, ekonomiska befinnande eller rumsliga komposition (jfr Harmel och Robertson 1985; Hug 2001). Kommuner med betydande – men kanske förbisedda – subkulturer av etnisk, religiös eller språklig art antas således utgöra en god grogrund för lokala listor (jfr Vampa 2016). Liknande antaganden har gjorts om kommuner där en betydande andel av befolkningen lever i ekonomisk utsatthet, även om den empiriska kopplingen mellan utbredd arbetslöshet och lokala listor ännu är oklar (Wörlund 2008). De kanske vanligaste samhälleliga förklaringarna fokuserar på kommunens befolkningsstruktur. Tidigare studier har visat hur lokala listor kan frodas i synnerhet i mindre (Reiser m.fl. 2008; Vampa 2016; jfr även Gendźwiłł och Źołątak 2014) eller i mer rurala (Reiser m.fl. 2008) kommuner.

I en finländsk kontext finns inga starka skäl att tro att faktorer såsom etnicitet, religion eller språk är viktiga för förståelsen av lokala listor. Landets kommuner är etniskt och religiöst tämligen homogena, och den finlandssvenska språkminoriteten fångas till stor del upp av ett sedan

länge etablerat nationellt parti. Denna studie fäster således ingen särskild uppmärksamhet vid dylika sociala förklaringsfaktorer. Däremot granskas huruvida ekonomisk utsatthet och befolkningsstruktur hänger samman med lokala listor. En första förväntning⁷ är således att lokala listor är mer förekommande (Fv1a) – och också mer framgångsrika (Fv1b) – i kommuner med högre arbetslöshetsgrad. Tanken här är att kommuner där ekonomisk förflamning är ett utbrett fenomen är särskilt mottagliga för kritiska utmanare som ofta står – eller i varje fall upplevs stå – utanför det etablerade lokala partisystemet. Den andra och tredje förväntningen är att lokala listor är mer vanligt förekommande i kommuner med ett större antal invånare (Fv2a) och en högre urbaniseringsgrad (Fv3a), men tvärtom mer framgångsrika i kommuner med färre invånare (Fv2b) och lägre urbaniseringsgrad (Fv3b). Här hävdar jag att befolkningsmässigt större och mer urbana kommuner kan förväntas inrymma fler potentiella konfliktdimensioner och större åsiktsvariation än mer homogena småkommuner och att detta även kan återspeglas i lokala listors förekomst. Däremot krävs det betydligt mindre i termer av absolut understöd för att nå ett relativt stort inflytande i en liten kommun än i en stor, varför det är skäl att anta att de lokala listornas framgångar är större i mindre (och mer rurala) kommuner.

En andra mängd förklaringsfaktorer värda att beakta är institutionella i den meningen att de utgår från *gängse systemiska omständigheter* – rådande vallagar, valsysteem samt partisystem (jfr Harmel och Robertson 1985; Hug 2001; Tavits 2006). Här har det hävdats att lokala listor kan gynnas i kommuner där valförbund tillåts samt – mer tveksamt – där liberala spärregler och möjligheter till röstdelning förekommer (Reiser m.fl. 2008; jfr även Gendźwiłł och Żołątko 2014). Det finländska valjuridiska ramverket ser dock väsentligen likadant ut från kommun till kommun (samt även över tid), så här är det mer intressant att ta fasta på variationer i de lokala partisystemen. Av särskilt intresse här är huruvida lokala listor gynnas av mindre nationaliserade partisystem (Reiser m.fl. 2008; jfr även Gendźwiłł och Żołątko 2014) samt av särskilda ideologiska styrkeförhållanden. Den fjärde förväntningen blir således denna: lokala listor är mer framträdande (Fv4a) – och i synnerhet mer framgångsrika (Fv4b) – i lokala partisystem där endast ett begränsat antal nationella partier lyckats etablera sig och där det följaktligen kan finnas ordentligt med utrymme för ytterligare aktörer att träda in. Den femte förväntningen utgår från att de lokala listornas kapacitet – deras förekomst (Fv5a) och framgång (Fv5b) – kan variera mellan höger-, center- och vänsterdominerade lokala partisystem. Någon klar teoretisk grund för att i detta skede förvänta sig att de är särskilt kapabla i någon särskild politisk miljö finns dock inte; förväntningen må därför förbli riktninglös.

En tredje och sista mängd förklaringsfaktorer kan betecknas som kulturella i så måtto att de tar fasta på *förhärskande traditioner* (jfr Lucardie 2000). Ett vanligt antagande här är att lokala listor frodas i kommuner där det sedan tidigare finns erfarenhet av lokala listor (Reiser m.fl. 2008). En stark och/eller långvarig närvaro av en lokal lista i någon närliggande kommun kan även, såsom Erlingsson (2008; jfr även Åberg 2017) noterar, inspirera bildandet av lokala listor. Det har även hävdats att lokala listor är särskilt närvarande i områden där kommunstrukturella förändringar aktualiserats (Åberg och Ahlberger 2015) eller i regioner med hög socioekonomisk utveckling och stark medborgaranda (Vampa 2016).

I denna studie fästs uppmärksamhet vid lokal och regional tradition samt vid nyliga förändringar i kommunstruktur. Den sjätte förväntningen hävdar därmed att lokala listor är mer framträdande (Fv6a) och mer framgångsrika (Fv6b) i kommuner där det finns en etablerad

tradition av lokala listor. Den sjunde förväntningen gör i sin tur gällande att lokala listentreprenörer imiterar lyckosamma listetableringar i närregionen och att lokala listor följaktligen är mer framträdande (Fv7a) och mer framgångsrika (Fv7b) i kommuner belägna i områden där lokala listor sedan tidigare är starka. Den åttonde och sista förväntningen hävdar att aktuella, till naturen genomgripande, förändringar i rådande kommunstruktur kan ge upphov till omfattande kritik gentemot etablerade aktörer och, följaktligen, att lokala listor är såväl mer framträdande (Fv8a) som mer framgångsrika (Fv8b) i kommuner där kommunfusioner nyligen aktualiserats eller är nära förestående.

MATERIAL OCH METOD

Studien bygger uteslutande på öppet tillgängliga uppgifter om samhälle, val och partier, i synnerhet från Statistikcentralen. Som konstaterats ovan så riktar studien sitt huvudsakliga fokus mot lokala listor under perioden 1984–2017. Valet av tidsperiod kan beskrivas som pragmatiskt. Även om Statistikcentralen kontinuerligt publicerat kommunvis valstatistik från och med 1964 års kommunalval så erbjuds ingen detaljinformation om de lokala listorna mellan valåren 1964 och 1980. Figur 1 erbjuder dock elementär information även från dessa år samt från det val som i skrivande stund (2021) alldeles nyss fullbordats.

Studien inkluderar alla lokala listor på Fasta Finland som den officiella valstatistiken hänför till kategorierna ”övriga” (1964, 1976–2021) och ”partilösa” (1968, 1972). Likaså inkluderas alla listor i kategorierna ”övriga socialistiska” och ”övriga icke-socialistiska” som användes parallellt med kategorin ”övriga” 1980–1992 respektive 1980–1988.⁸

Den *första* forskningsuppgiften, som avser erbjuda en kartläggning av de lokala listornas förekomst och understöd, använder uteslutande officiell valstatistik från Statistikcentralens kommunalvalsrapporter (–2000) samt från justitieministeriets valportal (2004–2017).⁹ Den *andra* forskningsuppgiften försöker framarbete en taxonomi över de lokala listorna. Här anlitas en bred arsenal av olika typer av material. Det ovan åberopade materialet från Statistikcentralen och justitieministeriet erbjuder information om listornas namn samt, för senare år, invalda samt kandidater. Kompletterande upplysningar har hämtats från massmedia (främst YLE samt lokalpress) samt från de lokala listornas egna webbplatser.¹⁰

Den *tredje* forskningsuppgiften tar sig återigen an de lokala listornas förekomst och understöd, nu med en mer förklarande ansats. De beroende variablerna är två till antalet. Den första fokuserar på förekomst och anger, för varje kommun, huruvida minst en lokal lista nominerade minst en kandidat (1) vid det aktuella valtillfället eller ej (0). Den andra mäter understöd genom att observera den totala röstandelen för lokala listor (i de kommuner där lokala listor förekommit). Analysenheten är således, i båda fallen, kommunen, och materialet härstammar alltså från Statistikcentralen och justitieministeriet (se not 9). De oberoende variablerna är inalles åtta till antalet. Bland de samhällsstrukturella variablerna mäter variabeln arbetslöshet andelen arbetslösa kommuninvånare under det år som föregår det aktuella valåret¹¹ medan variabeln folkmängd mäter andelen kommuninvånare under valårets föregående år. Här används fem kategorier: små kommuner (<2 500 inv.), relativt små kommuner (2 500–4 999 inv.),

medelstora kommuner (5 000–9 999 inv.), relativt stora kommuner (10 000–19 999 inv.) och stora kommuner ($\geq 20\,000$ inv.). Variabeln urbanisering mäter andelen tätortsinvånare under det år som föregår valåret.¹² Alla tre variabler använder uppgifter från Statistikcentralens Kuntien avainluvut-databas.

De systemiska variablerna antal partier och största parti beräknar antalet registrerade partier med minst ett mandat i fullmäktige samt fastställer fullmäktiges största parti. I det senare fallet används skilda kategorier för de tre traditionellt största kommunpartierna (Centerpartiet/Centern, Samlingspartiet och SDP) samt en kategori för kommuner där något övrigt parti är störst.¹³ De tre sista variablerna tar fasta på tradition. Variabeln lokal tradition anger hurvida en lokal lista vunnit mandat (1) i föregående val eller ej (0), och variabeln regional tradition beräknar andelen övriga kommuner i den aktuella (NUTS 3-)regionen där minst en lokal lista vann mandat i föregående val. Variabeln kommunfusion, avslutningsvis, antar värdet 1 om ifrågavarande val är antingen kommunens sista som självständig kommun eller första som nybildad (sammanslagen) dito. I övriga situationer tillskrivs värdet 0. Materialet härstammar från Statistikcentralens officiella valstatistik (se not 9) samt från dess förteckning över nedlagda kommuner.

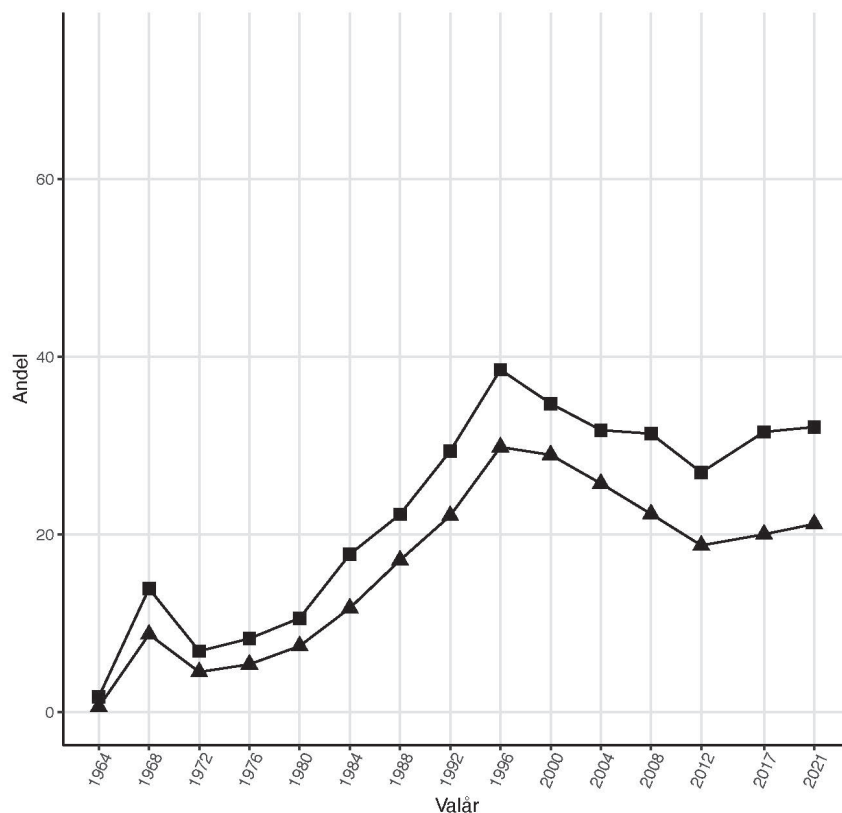
Den *första* forskningsuppgiften beskriver lokala listors förekomst och understöd med hjälp av beskrivande statistik: antal, andelar samt medelvärden. Den *andra* forskningsuppgiften använder tillgänglig information om de lokala listornas mest framträdande ideologisk-politiska särdrag – här avses främst listnamn, kandidatförteckningar, programförklaringar, flygblad och övrigt kampanjmaterial – för att ta fram en tentativ empirisk (snarare än begreppslig) taxonomi (Bailey 1994, 30–32).^{14, 15} Den *tredje* forskningsuppgiften förlitar sig på vedertagna statistiska analysmetoder. Bivariata förhållanden granskas således med hjälp av gängse sambandsmått medan multivariata relationer studeras medelst regressionsanalys. Frågan om varför lokala listor förekommer kan besvaras med en logistisk regressionsanalys. För att bidra med information om lokala listors understöd tarvas robusta regressionsmodeller med logaritmerad beroende variabel för att hantera problem med icke-normalitet, heteroskedasticitet, avvikande värden och få observationer (Racine 2019). Med anledning av studiens explorativa natur presenteras årsvisa regressionsmodeller.¹⁶ Mer specifika tekniskt-metodiska avväganden dryftas i samband med resultatredovisningen.

RESULTATREDOVISNING

Detta avsnitt redogör för resultaten från empiriska analyser av studiens tre forskningsfrågor. Det första underavsnittet erbjuder en inledande översikt över de lokala listornas förekomst och understöd medan det andra presenterar en tentativ taxonomi över deras ideologiska och politiska särdrag. Denna i allt väsentligt deskriptiva sondering följs, i det tredje underavsnittet, av en explorativ analys där de i studiens andra avsnitt introducerade tänkbara förklaringarna till lokala listors förekomst och framgång lyfts fram och prövas.

Lokala listor i Finland: Förekomst och understöd

När det gäller *förekomst* kan det inledningsvis konstateras att andelen kommuner med minst en lokal lista ökade stabilt fram till och med valet år 1996. I 1996 års val deltog minst en lokal lista i knappt 40 procent (168) av landets då 436 kommuner. Efter denna toppnotering minskade andelen kommuner med lokala listor stadigt fram till och med valet 2012 varefter en liten ökning återigen kunnat skönjas (se Figur 1). I medeltal har minst en lokal lista deltagit i knappt en tredjedel (29,3 procent) av kommunerna under tidsperioden 1984–2017.¹⁷ Mönstret ser i stora drag likadant ut även när övriga nyckeltal granskas. Antalet uppställda lokala listor var som störst år 1996 (202), och såväl antalet (1665) som andelen (4,2 procent) kandidater på lokala listor var som högst år 2000 (se Tabell 1). Sammantaget kan det alltså konstateras att de lokala listorna var som mest vanligt förekommande i de val som arrangerades strax före och omedelbart efter millennieskiftet.

Figur 1. Andelen kommuner med minst en lokal lista i val (■) respektive vald fullmäktigeförsamling (▲), 1964–2021 (Källor: Egna beräkningar baserade på material från Statistikcentralen samt justitieministeriet)

Tabell 1. Förekomst av lokala listor i kommunalval, 1984–2017

År	Listor (N)	Nominerade kandidater(N)	Nominerade kandidater (%)
1984	102	994	1,55
1988	112	1016	1,61
1992	164	1203	2,28
1996	202	1663	3,86
2000	193	1665	4,19
2004	145	1445	3,62
2008	121	1129	2,93
2012	99	787	2,12
2017	121	805	2,39
Medelvärde	140	1190	2,73

Källor: Egna beräkningar baserade på material från Statistikcentralen (1984–2000) samt justitieministeriet (2004–2017).

Understödet för de lokala listorna följer i stora drag samma trend som den ovanskisserade. Som framgår av Figur 1 så ökar andelen kommuner med minst en lokal lista representerad i fullmäktige stabilt fram till sena 1990-talet. Andelen är som störst efter 1996 och 2000 års val, när en knapp tredjedel (29,8 respektive 28,9 procent) av landets fullmäktigeförsamlingar kan inräkna åtminstone en lokal lista. Medelvärdet för tidsperioden 1984–2017 är 21,8 procent.¹⁸ En blick på Tabell 2 ger ytterligare stöd för uppfattningen att de lokala listorna blomstrade i synnerhet under 1990- och början av 2000-talet. Såväl röstandelen (4,0) som antalet (480) och andelen (3,9) vunna mandat var som störst år 2000 för att vid de tre följande valen (2004, 2008 och 2012) minska klart.

Tabell 2. Understöd för lokala listor i kommunalval, 1984–2017

År	Röster (N)	Röster (%)	Invaldalistor (N)	Mandat (N)	Mandat (%)
1984	54 892	2,04	59	167	1,32
1988	56 172	2,14	79	202	1,60
1992	101 760	3,82	109	341	2,71
1996	85 490	3,60	141	464	3,72
2000	89 276	4,01	134	480	3,93
2004	78 437	3,28	112	420	3,51
2008	61 478	2,41	75	286	2,75
2012	41 358	1,66	57	185	1,91
2017	53 126	2,07	67	227	2,52
Medelvärde	69 110	2,78	93	308	2,66

Källor: Egna beräkningar baserade på material från Statistikcentralen (1984–2000) samt justitieministeriet (2004–2017).

Avslutningsvis kan det vara intressant att kort granska var de lokala listorna nått de största framgångarna. När det gäller stora *röstmängder* utmärks dels landets mest befolkade städer och dels några av de övriga större kommunerna (se Tabell 3). Under 1980- och början av 1990-talet noteras särskilt Helsingfors, där Helsinki 2000 nådde goda framgångar (3–4 mandat 1984–1992). I grannkommunen Esbo vann Esbo obundna 2–5 mandat mellan 1984 och 2004, och i Tammerfors har listor med namn som Tampereen puolesta (1984, 1988, 2017) och Pirkanmaan/Tampereen sitoutumattomat (1992–2012) vunnit ett varierande (1–8) antal mandat. Övriga kommuner med livskraftiga lokala listor är bland andra Kouvola (Kouvolan sitoutumattomat), Tusby (Tuusulan sitoutumattomat, senare Tuusulan puolesta) och Villmanstrand (Sitoutumaton kansalaisliike MYÖ).

I den högra kolumnen av Tabell 3 listas kommuner där lokala listor nått de största *röstandelarna*. Dessa kan grovt taget delas in i tre kategorier. I den första kategorin återfinns två mycket små (före detta) kommuner som helt saknade nationella partier – Kodisjoki i Satakunta och Velkua i Egentliga Finland. Den andra kategorin är relativt stor och består av övervägande små kommuner med en etablerad tradition av lokala listor. I Tabell 3 representeras denna kategori främst av de lappländska kommunerna Pelkosenniemi (Pelkosenniemi 2000, senare Sitoutumattomat) och Enare (Inarin sitoutumattomat) samt av Jorois (Joroisten sitoutumattomat) i Södra Savolax, Kärsämäki (Sitoutumaton kansalaisvalta, senare Yhteislista Kärsämäki) i Norra Österbotten och Vieremä (Vieremä 2000, senare Muutosten keskella – kansalaisten tukena) i Norra Savolax. Till den tredje och sista kategorin kan räknas kommuner där lokala listor tillfälligtvis lyckats nå framgångar, exempelvis som en följd lokala eller lokalpolitiska fejder. Även denna kategori är tämligen stor. I Tabell 3 är Oravais år 2008 (ändring – nu!) det förmodligen främsta exemplet.

Tabell 3. Lokala listor i kommunalval, 1984–2017: Framträdande kommuner

År	Störst antal röster	Störst andel röster
1984	Helsingfors (19 083), Esbo (5 278), Vanda (3 576)	Kodisjoki, Velkua (100), Kiiikoinen (39,3), Nuijamaa (31,9)
1988	Helsingfors (15 936), Tammerfors (3 899), Esbo (3 539)	Kodisjoki, Velkua (100), Kiiikoinen (32,9), Kärsämäki (21,2)
1992	Helsingfors (24 902), Tammerfors (11 708), Esbo (7 269)	Kodisjoki, Velkua (100), Pelkosenniemi (42,5), Hyvinge (25,6)
1996	Tammerfors (6 052), Esbo (4 795), Kouvola (3 844)	Kodisjoki, Velkua (100), Pelkosenniemi (42,8), Enare (36,2)
2000	Tammerfors (7 667), Villmanstrand (3 972), Helsingfors (3 797)	Kodisjoki, Velkua (100), Uukuniemi (47,9), Lillkyro (40,8)
2004	Tammerfors (7 969), Esbo (4 360), Tusby (3 789)	Kodisjoki, Velkua (100), Pelkosenniemi (43,6), Vieremä (36,7)
2008	Kouvola (5 678), Tammerfors (3 623), Tusby (3 498)	Pelkosenniemi (45,8), Oravais (39,0), Kärsämäki (38,8)
2012	Kouvola (3 831), Tusby (3 680), Villmanstrand (2 910)	Vieremä (26,6), Jorois (26,2), Pyhärinta (23,2)
2017	Tammerfors (7 927), Tusby (4 418), Kouvola (3 150)	Kärkölä (53,7), Pelkosenniemi (36,2), Kronoby (36,0)

Källor: Egna beräkningar baserade på material från Statistikcentralen (1984–2000) samt justitieministeriet (2004–2017).

Lokala listor i Finland: En tentativ taxonomi

I redogörelsen ovan har redan ett mindre antal lokala listor nämnts vid namn. Härnäst ska jag granska dessa – och andra – lokala listor något mer ingående. Jag flyttar, med andra ord, tillfälligt intresset från kommunnivå till listnivå och strävar efter att ta fram en tentativ taxonomi över lokala listor i Finland 1984–2017. I Tabell 4 nedan presenteras resultatet av denna väsentligen induktiva övning. Fyra huvudkategorier har identifierats. Den första av dessa utmärks av lokalism. I denna kategori återfinns de lokala listor vars huvudsakliga incitament är den egna kommunens väl och ve. Dylika *lokalistiska lokala listor* kännetecknas av en pragmatisk och sakfrågeorienterad politikföring. Udden riktas ofta mot de nationella partierna som uppfattas som onödigt rigida och därmed olämpliga att handha kommunpolitikens ofta vardagsnära och – i teoretiskt-politiskt hänseende – föga raffinerade problem. Framstående ledstjärnor för de lokalistiska lokala listorna är oberoende, öppenhet och transparens (Hildreth 2011, 703). De utgör, med andra ord, på flera sätt typexempel på hur lokala listor förväntas se ut: de är genuint lokala, de är utpräglat allmänpolitiska i den meningen att de inte driver en enskild sakfråga och de är utpräglat idédrivna i sin passion för och tilltro till det lokala. Lokalistiska lokala listor är vanligt förekommande under hela den granskade tidsperioden. Ett flertal listor är både långvariga och relativt inflytelserika, med kontinuerlig fullmäktigerepresentation från och med medlet eller slutet av 1980-talet ända fram till nutid. Till denna kategori kan exempelvis Järvenpää Plus (Träskända), Tuusulan puolesta (Tusby) samt Sitoutumattomat i Kouvolan, Mäntyharju, Pelkosenniemi och Puolanka hänföras.

Den andra huvudkategorin utmärks av partikularism. I denna kategori återfinns de lokala listor som bevakar något särintresse – de som värnar någon bestämd del av kommunen snarare än kommunen som helhet. Detta särintresse står i centrum för all den verksamhet som dessa *partikularistiska lokala listor* bedriver och uttrycks ofta även i listnamn, valspråk eller logotyp. De partikularistiska lokala listorna är därmed inte utpräglat allmänpolitiska, men nog genuint lokala och idédrivna. Åtminstone tre subkategorier kan identifieras. De *etniskt-språkliga listorna* söker representera en etnisk eller språklig grupp, ofta en minoritetsgrupp. Exempel är samiska listor såsom Johtti Sápmelaččat i Enontekiö och Ohcejoga Sámit i Utsjoki (1988–2008) samt listor som – liksom den långvariga Mustasaaren suomenkielisten kunnallisjärjestö i Korsholm – bevakar den finskspråkiga minoritetens intressen i starkt svenskspråkiga kommuner. En annan subkategori är *kommundelslistorna*. Som antyds riktar dessa listor intresset mot någon särskild by eller stadsdel. Dessa listor är sällan långvariga och kanske vanligast i samband med kommun-sammanslagningar. I den då nybildade kommunen Äetsä representerade Kiikkalaisten yhteislista invånarna i kommundelen Kiikka (åtminstone) mellan åren 1984 och 2000 och i Ylöjärvi sökte VIPU vinna stöd bland invånarna i tidigare självständiga Viljakkala år 2008. En sista subkategori består av diverse *sakfrågelistor*. Dessa listor förenas av att de driver en enskild sakfråga. De kan, exempelvis, värna kommunens fortsatta självständighet, lyfta fram enskilda skol-, hälsovårds- eller miljöpolitiska frågor eller representera barns, ungdomars eller den äldre befolkningens intressen. Exempel på sakfrågelistor är Itsenäisen Kiikoisten kunnan kannattajien yhteislista i Kiikoinen (vann mandat 1984–1988), Tulevaisuuden puolesta – Pro Hanhikivi i Pyhäjoki (2008) samt Pro Lapset i Vanda (2004) och Opiskelijoiden yhteislista i Uleåborg (1996). Utmärkande för såväl kommundels- som sakfrågelistor är att de ofta är kortlivade. I den mån de lyckas överleva en längre tid tenderar de byta skepnad och utveckla en lokalistisk eller populistisk profil.

Den tredje huvudkategorin består av listor som i första hand utmärks av ett djupt rotat och utbrett missnöje gentemot den kommunala eliten. Dessa *populistiska lokala listor* är både genuint lokala och utpräglat allmänpolitiska – de saknar i regel nationella ambitioner och de tar aktivt ställning i vitt skilda frågor. Däremot kan de inte betraktas som särskilt ambitiösa vare sig ideologiskt eller politiskt – de saknar vanligtvis långtgående visioner, och verksamheten kretsar ofta kring en eller ett fåtal färgstarka personligheter. I linje med den vedertagna definitionen av tunn populism (Mudde 2004, 543) upplever de populistiska listorna att de arbetar för den ”vanliga”, ”hederliga”, kommuninvånarens väl, mot en mer eller mindre korrumpierad kommunal elit bestående av etablerade politiker och ledande tjänstemän. Populistiska lokala listor kan påträffas under hela den granskade tidsperioden. De är dock sällan särskilt långlivade. Några exempel som dock är värda att lyftas fram särskilt är Kurt Bymans Esbo obundna (vann mandat 1984–2004; Timo Soini vald 2000 och 2004), Liisa Kulhias Helsinki 2000 (vann mandat 1984–1992) i Helsingfors samt en tammerforsisk allians mellan en tidigare kommunistisk och en tidigare (och senare) sannfinländsk fullmäktigeledamot (Vaihtoehto Tampere, vann mandat 2017).

Den fjärde och sista huvudkategorin består av *pseudolokala (lokala) listor*. Dessa listor är både allmänpolitiska och genuint idédrivna, men som namnet antyder så förblir den genuint lokala profilen ofullständig. Medan listorna i de övriga tre huvudkategorierna förvisso kan uppstå ur (eller uppgå i) något eller några nationellt verksamma partier så har de pseudolokala listorna också under sin existens tydliga kopplingar till något sådant parti. Detta illustreras kanske bäst genom en exemplifiering av tre subkategorier.

Radikalvänsterlistor, till att börja med, var relativt vanligt förekommande särskilt under 1980-talet. Dessa listor representerade så gott som uteslutande den minoritet som i medlet av 1980-talet slängts ut ur det gamla kommunistpartiet och dess frontorganisation Demokratiska Förbundet för Finlands Folk. Trots att en egen valfront bildats år 1986 (Demokratiskt Alternativ) valde minoritetskommunisterna att gå till val medelst gemensamma listor i ett antal kommuner ännu år 1988. Några av dessa listor levde vidare också på 1990-talet, då med starka band till det idag existerande Finlands kommunistiska parti. Exempel på radikalvänsterlistor är ett flertal listor med namn i stil med Kommunisten ja demokraattien yhteislista (vann mandat bland annat i Borgå 1988 och i Esbo 1984) eller Kommunisten ja sitoutumattomien yhteislista (vann mandat i Nystad och kandiderade i Åbo 1992–1996). Mellilän työväenyhdistyksen yhteislista vann mandat i Mellilä 1988–2000.

Den andra distinkta subkategorin består av *radikalhögerlistor*. Dyliga listor förekommer framför allt under senare år. Listorna har mer eller mindre tydliga kopplingar till något av de små radikal- eller extremhögerpartier som framgångslöst kandiderat i nationella val under 2000-talet. Exempel på radikalhögerlistor är Olavi Mäenpääs listor i Åbo (1992–2017; 2004 blev Mäenpää dock invald från sitt då registrerade parti Finlands Folkets Blåvita) samt Aito Suomalainen yhteislista i Uleåborg (2017).

Den tredje och sista subkategorin består av *övriga pseudolokala listor* och är således något av en residualkategori. Här återfinns listor med nära koppling till något nationellt verksamt parti i närheten av politikens mittfåra. Exempel är lokala kvarlämningar av avregistrerade partier såsom Kemin liberaalien yhteislista (vann mandat år 2000), ett fåtal gröna listor i synnerhet i valet 1992 (exempelvis Hyvinkään vihreiden yhteislista i Hyvinge) samt övriga, ofta tillfälliga, grupperingar med tydliga kopplingar till något nationellt verksamt parti (exempelvis Tahto och Toivo yhteislista i Sjundea år 2012).

Tabell 4. Lokala listor: En tentativ taxonomi

	Lokalistiska lokala listor	Partikularistiska lokala listor	Populistiska lokala listor	Pseudolokala (lokala) listor
Genuint lokal	Ja	Ja	Ja	Nej
Allmänpolitisk	Ja	Nej	Ja	Ja
Idédriven	Ja	Ja	Nej	Ja
Karaktärisering	Pragmatisk lokalpolitik fri från det nationella partiväsandets begränsningar	Lokalpolitisk bevakning av specifika särintressen	Lokal missnöjesrörelse, ställer kommuninvånarna mot en föreställd kommunal elit	Listor med tydliga kopplingar till nationellt verksamma partier
Subkategorier	¹	Etniskt-språkliga listor, kommundelslistor och sakfrågelistor	¹	Radikalvänsterlistor, radikalhögerlistor, övriga pseudolokala listor
Exempel	Järvenpää Plus, Kouvolan Sitoutumattomat, Sitoutumattomat Pelkosenniemi, Tuusulan puolesta	Johhti Sápamelaccat, Mustasaaren suomenkielisten kunnallisjärjestö, Kiikkalaisten yhteislista (1984–1996), Itsenäisen Kiikoisten kunnan kannattajien yhteislista (1984–1988)	Esbo obundna (1984–2004), Helsinki 2000 (1984– 1992), Pro Lahti (2017), VaihtoehtoTampere (2017), Virtain sitoutumattomat (2017)	Kommunistien ja demokraattien yhteislista (flera orter 1984–1988), Olavi Mäenpääs olika listor (1992– 2000, 2008–2017)
Förekomst	Vanligt förekommande under hela den granskade tidsperioden	Förekommer i begränsad mån under hela tidsperioden; sakfrågelistor mest vanliga men ofta relativt kortlivade	Vanligt förekommande under hela den granskade tidsperioden, dock sällan långlivade	Radikala vänsterlistor förekommer i synnerhet under 1980-talet, radikala högerlistor mer vanliga under 2000- och 2010-talen

Källor: Egen sammanställning. ¹ Även om några tydliga subkategorier inte identifierats kan det konstateras att såväl lokalistiska som populistiska lokala listor antar varierande ideologiska skepnader: många är svårdefinierade och mångskiftande mittenrörelser medan andra ligger klart närmre någon av den vedertagna vänster–högerdimensionens ytterligheter.

Lokala listor i Finland: Mot en förklaring

Förekomst

De åtta faktorer som ovan lyfts fram som potentiellt viktiga för att förstå lokala listor skall nu granskas närmare. Till en början fokuserar jag på *förekomst*. Bivariata samband återges i Tabell A1. Sambandet mellan arbetslöshet och förekomst av lokala listor är i linje med det förväntade – obefintligt eller svagt positivt. Även om sambandet är svagt är det skäl att notera hur de lokala listornas ökade förekomst i samband med valen kring millennieskiftet ser ut att, åtminstone i någon mån, ha hängt samman med den ökade arbetslöshet som följde i fotspåren av det tidiga 1990-talets depression: i kommuner med minst en lokal lista var arbetslösheten nu något mer än bara marginellt högre än i kommuner helt utan lokala listor. Sambandet mellan folkmängd och förekomst av lokala listor är likaså i linje med det förväntade – lokala listor är mer vanligt förekommande i större kommuner än i mindre. Ett förväntat svagt positivt samband kan

redovisas även mellan urbanisering och förekomst av lokala listor i så måtto att kommuner med minst en lokal lista genomgående tenderar vara något mer urbana än kommuner utan dylika listor.

Sambandet mellan antalet (nationella) partier och förekomst av lokala listor är på det stora hela tämligen försumbart. Genomgående tenderar dock lokala listor vara något mer vanligt förekommande i kommuner med flera nationella partier representerade i fullmäktige än i kommuner med färre dito. Lokala listor verkar, med andra ord, *inte* vara särskilt vanliga i situationer där det lokala partisystemet domineras av endast ett fåtal nationella partier. När det gäller sambandet mellan största parti och förekomst av lokala listor kan det konstateras att lokala listor är vanligast förekommande i kommuner där Samlingspartiet är det största partiet under valåren 1984–1992 för att – under valåren efter det tidiga 1990-talets depressionsår (1996, 2000) – bli mest vanliga i kommuner dominerade av SDP.

För att granska betydelsen av traditioner används här två – det skall medges – rätt trubbiga mått. För det första finns det – föga överraskande – ett klart samband mellan representation av (minst en) lokal lista i avgående fullmäktige och förekomst av (minst en) lokal lista i det därpå följande valet. Minst en lokal lista förekommer i mellan 63 och 89 procent av de kommuner där minst en lokal lista var representerad i avgående fullmäktige. Ett förväntat och tydligt – om än inte särskilt starkt – samband kan påträffas även mellan andelen kommuner inom den egna regionen med minst en lokal lista representerad i avgående fullmäktige och förekomst av minst en lokal lista i påföljande val. De regioner (landskap) där den lokala listtraditionen ter sig som starkast är vanligen Nyland, Kymmenedalen och Lappland. Något samband mellan förestående eller nylig kommunfusion och förekomst av lokal lista kan inte påträffas i denna översiktliga granskning.

Multivariata analyser återges i Tabell 5. På grund av risk för kollinearitet har variabeln folkmängd utelämnats från alla regressioner.¹⁹ Variabeln kommunfusion utelämnas från 1984 års regression på grund av att endast ett par kommunfusioner var aktuella vid denna tidpunkt. Resultaten stöder och nyanserar de observationer som gjordes i de bivariata analyserna. För alla valår är förekomsten av minst en lokal lista i avgående fullmäktige den avgjort viktigaste förklaringen till förekomsten av minst en lokal lista i följande val (oddskvoterna varierar mellan 8,6 år 1992 och 27,3 år 2004). Det är dock skäl att återigen understryka att den operationalisering som här används är närapå den grävsta möjliga. Framtida forskning bör således sträva efter att studera betydelsen av lokala traditioner med mer finkänsliga instrument, exempelvis genom att beakta den lokala listtraditionens varaktighet. Även om Tabell 5 inte vittnar om att en stark regional tradition skulle ha någon särskilt betydande effekt på förekomsten av lokala listor är det skäl att även här hänvända sig till mer grannlaga – och, skall det medges, krävande – operationaliseringar. En möjlighet för framtida forskning är att i detalj fokusera på diffusionsmönster – med andra ord på om och hur lokala listor sprids inom avgränsade räjonger (exempelvis mellan kommuner med gemensam gräns eller mellan kommuner inom ekonomiska regioner).²⁰

Tabell 5. Förekomst av lokala listor i finländska kommuner

	1984	1988	1992	1996	2000	2004	2008	2012	2017
	<i>b</i> (Medelfel)	<i>b</i> (Medelfel)	<i>b</i> (Medelfel)	<i>b</i> (Medelfel)	<i>b</i> (Medelfel)	<i>b</i> (Medelfel)	<i>b</i> (Medelfel)	<i>b</i> (Medelfel)	<i>b</i> (Medelfel)
Intercept	-2,84* (0,86)	-4,11* (1,03)	-2,32* (0,85)	-4,22* (1,05)	-5,94* (1,04)	-4,49* (1,27)	-3,39* (1,13)	-4,26* (1,18)	-4,11* (1,17)
Arbetslöshet		0,07+ (0,04)	0,06 (0,04)	0,05+ (0,03)	0,06* (0,03)	0,06 (0,04)	0,03 (0,04)	0,03 (0,05)	0,03 (0,04)
Urbanisering	0,02 (0,08)	0,04 (0,08)	-0,06 (0,08)	0,11 (0,08)	0,25* (0,09)	0,03 (0,10)	0,07 (0,10)	0,18 (0,12)	0,11 (0,11)
Antal partier	0,28* (0,13)	0,45* (0,16)	0,13 (0,11)	0,06 (0,12)	0,14 (0,12)	0,21 (0,15)	0,19 (0,14)	0,08 (0,14)	0,24+ (0,14)
Samt störst	Ref.	Ref.	Ref.	Ref.	Ref.	Ref.	Ref.	Ref.	Ref.
C störst	-0,97* (0,47)	-1,33* (0,49)	-1,15* (0,42)	0,46 (0,71)	0,99+ (0,58)	-0,54 (0,68)	-0,67 (0,63)	0,70 (0,56)	0,11 (0,50)
SDP störst	-0,26 (0,47)	-0,93+ (0,48)	-0,65 (0,45)	1,40+ (0,73)	0,83 (0,61)	-0,84 (0,72)	-0,27 (0,66)	0,75 (0,61)	0,22 (0,61)
Övr störst	-0,72 (0,61)	0,08 (0,56)	-1,34* (0,62)	0,91 (0,81)	1,00 (0,71)	-0,67 (0,87)	0,17 (0,75)	0,09 (0,72)	0,71 (0,62)
Lokal tradition	2,83* (0,45)	3,06* (0,41)	2,15* (0,30)	3,22* (0,38)	2,93* (0,30)	3,31* (0,32)	2,31* (0,31)	2,26* (0,34)	2,35* (0,38)
Regional tradition	0,00 (0,02)	0,03 (0,02)	0,04* (0,02)	0,02+ (0,01)	0,01 (0,01)	0,04* (0,01)	0,02 (0,01)	0,01 (0,01)	0,01 (0,01)
Kommunfusion		0,58 (0,87)	0,68 (0,78)	-1,31 (0,94)	-0,13 (0,69)	0,12 (0,37)	0,65+ (0,34)	0,42 (0,50)	-0,19 (0,85)
R^2 (Hosmer-L)	0,16	0,25	0,18	0,30	0,32	0,39	0,24	0,18	0,17
R^2 (Cox-Snell)	0,14	0,23	0,19	0,33	0,34	0,39	0,25	0,19	0,20
R^2 (Nagelkerke)	0,23	0,35	0,27	0,44	0,47	0,54	0,36	0,28	0,27
<i>N</i>	430	429	437	428	424	408	331	303	295

Binära logistiska regressioner. Beroende variabel: Förekomst av lokal lista. * $p < 0,05$; + $p < 0,10$. *N* är i regel mindre än antalet kommuner på Fasta Finland på grund av avsaknad av data för vissa kommuner (se närmare i not 12).

Vad de övriga variablerna anbelangar kan det konstateras att koefficienternas riktning i regel är den förväntade. Slutsatsen att lokala listor var något mer vanligt förekommande i kommuner som drabbades av hög arbetslöshet i efterdyningarna av 1990-talets depressionsår ser ut att hålla streck. De faktiska effekterna är dock svaga: oddskvoterna ligger strax över 1, och en ökning av arbetslöshetsgraden med en enhet leder, som mest, till en omkring 6 procents ökning i oddset att en lokal lista förekommer (år 2000). Koefficienterna för urbaniseringsgrad och antal registrerade partier är även de – på ett undantag när – positiva, men återigen svaga (och sällan statistiskt signifikanta). Det kan också nämnas att lokala listor alltså synes ha haft en viss tendens att

förekomma särskilt i samlingspartistiskt dominerade kommuner under slutet av 1980- och början av 1990-talet, samt i socialdemokratiskt dominerade kommuner i synnerhet under valet 1996. Betydelsen av förestående och nyliga kommunfusioner är marginell och oklar. Även här är det skäl för framtida forskning att vidta en mer fokuserad granskning.

Sammanfattningsvis kan det konstateras att en del av de lösa förväntningar som lanserades i uppsatsens andra avsnitt vinner visst stöd. Lokala listor är mer vanligt förekommande i kommuner där de har fotfäste sedan tidigare (Fv6a). De kan även åtminstone i samband med vissa val uppfattas som något mer benägna att dyka upp i kommuner med högre arbetslöshet (Fv1a), större folkmängd (Fv2a)/högre urbaniseringsgrad (Fv3a) samt regional tradition (Fv7a). Däremot kan man inte påträffa några systematiska skillnader mellan kommuner med olika politiska traditioner (Fv5a). Ej heller finns det några starka belägg för att kommuner i pågående fusionsprocesser (Fv8a) är särskilt benägna att härbärgera lokala partier. Ett större antal partier ser (Fv4a), tvärt emot vad som förväntades, ut att snarast öka sannolikheten för lokala partier.

Understöd

Till sist granskas sambandet mellan de åtta listade faktorerna och lokala listors *understöd*. Fokus ligger här på de kommuner där lokala listor nominerat kandidater (Kodisjoki och Velkua undantaget). Till en början kan det konstateras att sambandet mellan arbetslöshet och lokala listors understöd i regel är obefintligt ($r_p < \pm 0,10$) – lokala listor verkar, med andra ord, inte vid något tillfälle ha klarat sig märkbart bättre i kommuner med högre arbetslöshet än i kommuner med lägre dito (se Tabell A2). Däremot finns en tydlig negativ koppling mellan såväl folkmängd och understöd som urbanisering och understöd. Lokala listor ser således – helt i enlighet med förväntningarna – ut att nå större valframgångar i mindre kommuner än i större kommuner, och likaså i mer rurala kommuner än i mer urbaniserade kommuner.

Sambandet mellan institutionella faktorer och understödet för lokala listor är likaså i linje med det förväntade. Således tenderar lokala listor nå större framgångar i kommuner där antalet nationella partier är färre. De lokala listornas framgångar tenderar överlag också vara större i kommuner där Centern är det största partiet än i kommuner där SDP eller Samlingspartiet är störst. Även om skillnaderna inte alltid är stora så gäller detta förhållande i alla val som granskats. De trubbiga mått på lokala och regionala traditioner som här används ger något olika budskap. Sambandet mellan lokal listrepresentation i avgående fullmäktige och understöd för lokala listor i följande val är som väntat genomgående positivt och medelstarkt medan sambandet mellan andelen kommuner inom den egna regionen med minst en lokal lista representerad i avgående fullmäktige och understöd för lokala listor är avgjort svagare. Betydelsen av en förestående eller nylig kommunfusion, till sist, är även här oklar. Koefficienterna är i regel svaga, och i sex fall av nio negativa.

I Tabell 6 rapporteras ännu resultaten från en rad multivariata analyser. Variabeln folkmängd har återigen utelämnats på grund av (relativt) höga respektive låga VIF- och toleransvärden samt höga ($\geq 0,80$) bivariata korrelationer med variabeln urbanisering. De bivariata analyserna ger ingen indikation om att arbetslöshetsgraden skulle ha någon märkbar effekt på understödet för lokala listor. De teoretiska argumenten för att inkludera denna variabel är därtill tämligen svaga, så den kan också utelämnas.²¹

Resultaten från de multivariata analyserna ger en klar antydning om att förekomsten av minst en lokal lista i avgående fullmäktige genomgående är den avgjort viktigaste faktorn också när

vi vill förstå skillnader i de lokala listornas valframgångar: lokala listor är, följdriktigt nog, starkare i kommuner där det finns en färsk tradition av lokala listor än i kommuner där en sådan tradition saknas. Regionala traditioner, såsom de grovt mätts i denna explorativa studie, ser ut att vara av mindre betydelse, liksom förekomsten av en nylig eller förestående kommunfusion.²² Även i övrigt ger resultaten ett visst stöd åt observationerna från de bivariata granskningarna. Koefficienterna för variabeln urbanisering (och för variabeln folkmängd i alternativa modeller) är således, på ett undantag när, negativ, men – och detta kan understrykas – långt ifrån alltid statistiskt signifikant. Detsamma kan sägas om variabeln antal partier, som genomgående är svagt negativ. Någon tydlig skillnad mellan vilket parti som är det dominerande är dock svår att finna i ljuset av denna studies resultat. Detsamma kan sägas om betydelsen av aktuell kommunfusion.

Tabell 6. Understöd för lokala listor i finländska kommuner

	1984	1988	1992	1996	2000	2004	2008	2012	2017
	<i>b</i> (Medelfel)	<i>b</i> (Medelfel)	<i>b</i> (Medelfel)	<i>b</i> (Medelfel)	<i>b</i> (Medelfel)	<i>b</i> (Medelfel)	<i>b</i> (Medelfel)	<i>b</i> (Medelfel)	<i>b</i> (Medelfel)
Intercept	1,18* (0,29)	1,23* (0,22)	1,19* (0,16)	1,34* (0,16)	1,17* (0,17)	1,28* (0,20)	1,03* (0,26)	1,36* (0,29)	1,65* (0,35)
Urbanisering	-0,06+ (0,03)	-0,04 (0,02)	0,01 (0,03)	-0,02 (0,02)	-0,05+ (0,02)	-0,03 (0,03)	-0,03 (0,03)	-0,06 (0,05)	-0,10* (0,05)
Antal partier	-0,08 (0,06)	-0,10* (0,04)	-0,10* (0,03)	-0,10* (0,03)	-0,06* (0,03)	-0,08* (0,04)	-0,11* (0,05)	-0,11+ (0,06)	-0,09 (0,07)
Saml störst (vs C)	0,10 (0,19)	0,03 (0,12)	-0,05 (0,12)	-0,07 (0,18)	0,09 (0,14)	0,18 (0,15)	0,00 (0,20)	-0,06 (0,22)	-0,03 (0,25)
SDP störst (vs C)	0,06 (0,18)	0,17 (0,12)	0,05 (0,12)	-0,05 (0,09)	0,18 (0,11)	0,05 (0,12)	-0,13 (0,15)	0,23 (0,23)	0,03 (0,22)
Övr störst (vs C)	-0,33 (0,21)	-0,19 (0,12)	-0,05 (0,15)	-0,11 (0,13)	0,02 (0,13)	-0,08 (0,14)	0,10 (0,16)	0,28 (0,25)	0,06 (0,20)
Lokal tradition	0,36* (0,14)	0,27* (0,08)	0,35* (0,08)	0,31* (0,07)	0,39* (0,07)	0,28* (0,08)	0,36* (0,11)	0,46* (0,13)	0,47* (0,14)
Regional tradition	0,02 (0,01)	0,01 (0,01)	-0,00 (0,01)	0,00 (0,00)	0,00 (0,00)	0,00 (0,00)	0,01+ (0,00)	0,00 (0,00)	0,00 (0,01)
Kommunfusion		-0,76* (0,27)	-0,13 (0,21)	0,03 (0,24)	0,12 (0,18)	-0,12 (0,09)	-0,20+ (0,11)	0,00 (0,19)	0,19 (0,46)
R^2	0,31	0,41	0,28	0,33	0,31	0,23	0,44	0,41	0,36
Korr. R^2	0,23	0,35	0,23	0,30	0,27	0,17	0,39	0,34	0,30
<i>N</i>	73	94	128	164	146	130	102	82	93

Robusta linjära regressioner med MM-estimator. Beroende variabel: Total röstandel för lokala listor (log). * $p < 0,05$; + $p < 0,10$.

Sammantaget ger dessa observationer ett åtminstone indikativt och tentativt stöd för den elementära – och på många sätt intuitivt logiska – insikten att lokala listor har bäst förutsättningar att vinna understöd i kommuner där det finns en tradition av lokala listor (Fv6b). De kan även, åtminstone antydningssvis, anses vara mer framgångsrika i mindre (Fv2b), mer rurala (Fv3b), kommuner där färre nationella partier (Fv4b) lyckats etablera sig. Betydelsen av arbetslöshetsgrad (Fv1b) och regional tradition (Fv7b) är marginell, liksom betydelsen av dominerande parti (Fv5b). Någon systematisk effekt av aktuell kommunsammanslagning (Fv8b) har heller ej kunnat påträffas.

KONKLUSIONER OCH FRAMÅTBlickAR

Denna studie utgör den, mig veterligen, första breda översiktliga granskningen av lokala listor (valmansföreningar och gemensamma listor) i finländska kommunalval. Efter en kortare begreppslig, teoretisk och metodologisk diskussion presenterade uppsatsen en rad empiriska observationer rörande dessa listors agerande i finländska kommunalval, med särskilt fokus på tidsperioden 1984–2017. Dessa observationer kan nu sammanfattas i tre huvudpunkter, ackompanjerade av tre förslag på framtida forskningsgebit.

För det första kan det konstateras att de lokala listorna var som vanligast – och som mest populära – under valåren före och strax efter millennieskiftet (1996, 2000). Idag nominerar minst en lokal lista minst en kandidat i omkring en tredjedel av landets kommuner, och minst en lokal lista finns representerad i omkring en femtedel av landets fullmäktigeförsamlingar. De lokala listorna är tveklöst ett etablerat inslag i finländsk lokalpolitik. Någon enhetlig grupp av listor är detta dock inte. Denna studie indikerar – och detta är studiens andra huvudsakliga observation – att de lokala listorna kan delas in i åtminstone fyra huvudkategorier: lokalistiska lokala listor, partikularistiska lokala listor, populistiska lokala listor samt pseudolokala listor. Vidare forskningsinsatser är dock nödvändiga för att bringa ytterligare klarhet i de lokala listornas karaktär. Mitt första förslag för kommande forskning är således en (kvantitativ) enkätstudie riktad till lokala listaktörer, möjligen åtföljd av (kvalitativa) intervjustudier (se fr.a. Boogers och Voerman 2010).

Den tredje och sista övergripande observationen rör tänkbara förklaringar till de lokala listornas förekomst och framgång. Den explorativa studie som här genomförts ger en viss antydning om att lokala listor är mer vanligt förekommande i mer urbana och folkrika områden samt, i synnerhet efter 1990-talets depressionsår, i kommuner med högre arbetslöshet. Samtidigt är understödet tvärtom som störst i rurala och mindre befolkade kommuner med mindre etablerade partisystem.

Dessa observationer är i sig inte särskilt revolutionerande: det är fullt rimligt att lokala listor tenderar uppstå främst i större kommuner där befolkningsunderlaget är större, och likaså är det fullt rimligt att lokala listor når de, relativt sett, största framgångarna i mindre kommuner där det i regel kan förmodas vara lättare att få tillräckligt gehör för nya idéer. Att lokala listor både förekommer och når framgång i kommuner där dylika listor tidigare nått framgång är likaså väntat. Betydelsen av lokala (och även regionala) traditioner är dock något som framtida forskning bör granska mer detaljerat än vad som varit möjligt inom ramen för detta lilla projekt.

Särskilt relevant vore det också att närmare studera drivkrafterna bakom såväl lokala politiska initiativ som bakom lokala listväljares röstningsbeteende. Mitt andra och tredje förslag för framtida forskning lyder härmed och därför såhär: ytterligare kvantitativa och kvalitativa studier behövs för att mer grundligt utröna betydelsen av tradition och diffusion, och ytterligare kvantitativa och kvalitativa studier behövs för att belysa lokala listentreprenörers samt lokala listväljares incitament (se fr.a. Erlingsson 2005; 2006; 2008; Otjes 2020). Tillsammans med de elementära observationer som gjorts i denna studie kan forskning i linje med de tre ovannämnda förslagen leda till en bättre förståelse av lokala listor som utmanare till etablerade nationella partier.

TACK

Jag vill tacka tidskriftens redaktion samt de två anonyma granskarna för välgrundade kommentarer och förbättringsförslag.

NOTER

1. För mer detaljerad (och färsk) statistik, se <https://www.dst.dk/da/Statistik/emner/befolkning-og-valg/valg/kommunalvalg> (Danmark), <https://www.ssb.no/valg?de=Kommunestyre-+og+fylkestingsvalg+> (Norge) och <https://www.scb.se/hitta-statistik/statistik-efter-amne/demokrati/allmanna-val/allmanna-val-valresultat/> (Sverige). I Island har understödet för ”övriga listor” (is. *aðrir listar*) tenderat vara något större än i Skandinavien (omkring 10–30 procent under de senaste tre decennierna).
2. En (inte alldeles dagsfärsk) överblick över icke-nationella aktörer i en bredare europeisk kontext erbjuds av Reiser och Holtmann (2008).
3. Det kan noteras att även om partiforskningen inte visat något större intresse för det specifikt lokala så uppvisar psepolgin en gryende nyfikenhet inför lokal politik. Den första omfattande enkätundersökningen kring väljarnas kommunalvalsengagemang och kandidatval genomfördes i samband med 2017 års kommunalval (se Borg 2018), och i samma val utfördes även en större enkätstudie kring kommunalvalskandidater (se Kestilä-Kekkonen m.fl. 2018). Borg och Pikkalas (2017) rapport kring kommunalvalstrender över tid kan även nämnas. För en resumé över den begränsade äldre psepolgiska forskningen kring lokal politik, se Borg (2018, 29–31).
4. Andra väletablerade ingångar till (samhälls)vetenskaplig begreppsformulering utgår från Ludwig Wittgensteins tankar om familjelikhet samt från George Lakoffs och andras idealtypiska prototyper (för en samhällsvetenskaplig diskussion se fr.a. Collier och Mahon Jr 1993). Båda strategierna kan vara användbara, men i jämförelse med det valda klassiska (”aristoteliska”) angreppssättet är de dock något mindre passande i sammanhang där en minimidefinition eftersträvas.
5. 1998 års vallag avviker inte nämnvärt från den föregående kommunalvalslagen (från 1964) när det gäller valmansföreningar och gemensamma listor. De lokala listornas juridiska status är, med andra ord, väsentligen densamma under hela den granskade tidsperioden.

6. Noteras kan att valmansföreningar och gemensamma listor förvisso kan bildas även i samband med övriga val. I riksdagsval krävs 100, i Europaparlamentsval 2000 och i presidentval 20 000 röstberättigade personer (från samma valkrets) för att bilda en valmansförening. Precis som i kommunalval kan flera valmansföreningar bilda en gemensam lista även i riksdags- och Europaparlamentsval. Valmansföreningar och gemensamma listor i nationella val är dock inte att betrakta som lokala listor – de fokuserar inte uteslutande på en enskild lokal förvaltningsenhet utan har nationella eller åtminstone regionala ambitioner.
7. Med anledning av studiens explorativa karaktär samt den förefintliga teorins något svaga och spretiga natur väljer jag här att tala om förväntningar snarare än om hypoteser.
8. Det bör noteras att ett fåtal av de inkluderade listorna är kvarlevor av framgångslösa nationella partier som avregistrerats (efter att ha blivit utan mandat i två riksdagsval). Ett par av dessa har nominerat kandidater i mer än en kommun – Naturlagspartiet i valet 2000 samt Olavi Mäenpääs Finlands Folkets Blåvita (sic!) i valen 2008 och 2012. Även om dessa listors lokalhet kan diskuteras så inkluderas de i denna studie, närmast av bekvämlighetsskäl och eftersom studiens övergripande slutsatser inte påverkas av deras närvaro. Jag inkluderar även de lokala listor med stark minoritetskommunistisk prägel som förekom framför allt i valen 1984 och 1988. De gröna listor som rapporteras separat för valåren 1984 och 1988 inkluderas dock inte. (Gröna förbundet fick sitt nationella genombrott år 1983, men infördes i partiregistret för första gången i augusti 1988.)
9. Statistikcentralens rapporter finns tillgängliga på <https://www.doria.fi/handle/10024/88401>. Justitieministeriets valsidor nås via följande länk: <https://tulospalvelu.vaalit.fi/indexr.html>.
10. En förteckning över de källor som anlitats kan fås av författaren.
11. Data för år 1983 saknas.
12. För senare år har andelen delats med 10 och avrundats neråt till närmaste heltal i syfte att förenhetliga informationen. Data saknas för följande antal (små)kommuner: 14 (1984), 14 (1988), 6 (1996), 6 (2000), 6 (2004), 1 (2008), 1 (2012).
13. I kategorin övriga återfinns kommuner där DFFF/Vänsterförbundet, Sannfinländarna eller SFP är största parti. Data saknas för kommunerna Kodisjoki (1988–2004) och Velkua (1984–2004), som under nämnda år saknar egentliga partisystem. Dessa inkluderas således inte i den bivariata granskningen med avseende på förekomst under dessa år och saknas även från de multivariata analyserna av förekomst. Båda kommunerna utesluts helt ur de bi- och multivariata granskningarna av understöd.
14. Liknande klassificeringar har gjorts även för andra politiska system. Den mest omfattande är troligtvis den som Weeks (2009) presenterat kring lokala listor i Irland. Övriga bidrag värda att nämnas är Wörlunds (1999) kategorisering av svenska lokala listor, Göhlert med fleras (2008) listning av tyska dito samt Boogers och Voermans (2010) studie kring lokala listor i Nederländerna.
15. Att entydigt klassificera alla lokala listor som figurerat i kommunalvalen 1984–2017 ($N \approx 700$) är inte möjligt inom ramen för detta lilla forskningsprojekt. Somliga listor är dagsländeartade och/eller framgångslösa, somliga hinner byta både namn och skepnad (ibland upprepade gånger) under sina livslopp och endast ett fåtal är ideologiskt-politiskt stabila och varaktigt betydelsefulla. Det är oundvikligt att de listor som idag, år 2021, är lättast att definiera har en särskild roll i det kommande taxonomibygget. Dessa listor är de långlivade listorna, kortlivade listor som deltagit i de senaste valen (2000–) samt äldre listor vars ideologisk-politiska profil är rimligt tydlig utifrån listnamn och/eller personkopplingar. Att idag entydigt klargöra vilka särdrag som kännetecknar i synnerhet äldre

- kortlivade och/eller framgångslösa listor utan tydlig ideologisk-politisk profil är mycket svårt och förutsätter en grundlig plöjning av ett mångsidigare material än det som varit möjligt att använda här.
16. Sammansatta analyser (flernivåregressioner med varierande intercept och med valår respektive kommun på nivå 2) kan fås av författaren.
 17. Sett till tidsperioden 1964–2021 har lokala listor förekommit i en dryg femtedel (22,5 procent) av kommunerna.
 18. För perioden 1964–2021 är medelvärdet 16,3 procent.
 19. Tolerans- och VIF-värdena samt höga ($\geq 0,70$ för alla år utom 1984) korrelationskoefficienter ger en viss antydning om att variablerna folkmängd och urbanisering hänger starkt samman med varandra. AIC-värdena indikerar så gott som genomgående att regressionsmodeller innehållande endast variabeln urbanisering är av bättre kvalitet än modeller med urbanisering och folkmängd eller endast folkmängd. Den övergripande tolkningen är dock densamma oberoende av vilken slags modeller som föredras. (Detsamma gäller även om det alternativa måttet logaritmerad folkmängd används.) Modeller där urbanisering ersatts av folkmängd kan fås av författaren.
 20. Man kan även hävda att den enkla operationaliseringen av lokal tradition gör att denna variabel här antar formen av en laggad beroende variabel och att den som sådan riskerar fånga upp onödigt mycket av modellernas förklaringskraft (Plümper m.fl. 2005). Modeller utan denna variabel förändrar dock inte den helhetsbild som här presenteras: koefficienternas styrka är väsentligen oförändrad, riktningen är i regel densamma och den statistiska signifikansen likaså. En eliminering av variabeln lokal tradition leder närmast till lägre pseudo- R^2 -värden samt till att variabeln regional tradition i de flesta fall uppnår statistisk signifikans ($p < 0,05$). Modeller utan lokal tradition kan fås av författaren.
 21. Modeller där urbanisering ersätts av folkmängd samt modeller där arbetslöshet inkluderas kan fås av författaren. Det kan nämnas att en inkludering av arbetslöshet inte påverkar tolkningen av de rapporterade modellerna. Modeller med urbanisering ersatt av folkmängd (både som ordinalskalevariabel och i logaritmerad form) är likaså snarlika med de rapporterade gällande koefficienternas styrka och riktning samt (i något mindre utsträckning) statistiska signifikans. (Effekten av folkmängd är som väntat negativ.)
 22. Modeller utan variabeln lokal tradition kan fås av författaren. Koefficienternas styrka, riktning och signifikans är återigen väsentligen oförändrad.

KÄLLOR

- Aars, Jacob och Ringkjøb, Hans-Erik. 2005. Party politicisation reversed? Non-partisan alternatives in Norwegian local politics. *Scandinavian Political Studies* 28:2, 161–181.
- Aars, Jacob och Ringkjøb, Hans-Erik. 2008. Independent lists in Norwegian local politics. I Marion Reiser och Everhard Holtmann (red.), *Farewell to the party model? Independent local lists in East and West European countries*. Wiesbaden: VS Verlag für Sozialwissenschaften, 211–232.
- Bailey, Kenneth D. 1994. *Typologies and taxonomies: An introduction to classification techniques*. Thousand Oaks: Sage Publications.
- Boogers, Marcel och Voerman, Gerrit. 2010. Independent local political parties in the Netherlands. *Local Government Studies* 36:1, 75–90.

- Borg, Sami. 2018. *Kuntavaalitutkimus 2017*. Helsingfors: Kunnallisalan kehittämssäätiö.
- Borg, Sami och Pikkala, Sari. 2017. *Kuntavaalitrendit*. Helsingfors: Kunnallisalan kehittämssäätiö.
- Borg, Sami, Ketola, Kimmo, Kääriäinen, Kimmo, Niemelä, Kati och Suhonen, Pertti. 2007. *Uskonto, arvot ja instituutiot: Suomalaiset World Values -tutkimuksissa*. Tammerfors: Yhteiskuntatieteellinen Tietoarkisto.
- Bäck, Maria, Kestilä-Kekkonen, Elina och Söderlund, Peter. 2016. Suomalaisten poliittinen luottamus ja siihen vaikuttavat tekijät. I Kimmo Grönlund och Hanna Wass (red.), *Poliittisen osallistumisen eriytyminen: Eduskuntavaalitutkimus 2015*. Helsingfors: Justitieministeriet, 379–397.
- Collier, David och Mahon Jr, James E. 1993. Conceptual "stretching" revisited: Adapting categories in comparative analysis. *American Political Science Review* 87:4, 845–855.
- Copus, Colin, Wingfield, Melvin, Steyvers, Kristof och Reynaert, Herwig. 2012. A place to party? Parties and nonpartisanship in local politics. I Karen Mossberger, Susan E. Clarke och Peter John (red.), *The Oxford handbook of urban politics*. Oxford: Oxford University Press, 210–230.
- Dalton, Russell J., Farrell, David M. och McAllister, Ian. 2011. *Political parties and democratic linkage: How parties organize democracy*. Oxford: Oxford University Press.
- Erlingsson, Gissur Ó. 2002. Spelar representation av nya, lokala partier någon roll – i så fall, vilken? *Kommunal ekonomi och politik* 6:1, 7–34.
- Erlingsson, Gissur Ó. 2005. *Varför bildas nya partier? Om kollektivt handlande och partientreprenörer*. Lund: Lund University.
- Erlingsson, Gissur Ó. 2006. Varför bildas nya partier? Vrede och revanschlust som beslutsmobiliserande faktorer. *Sociologisk forskning* 43:3, 42–72.
- Erlingsson, Gissur Ó. 2008. The spatial diffusion of party entrepreneurs in Swedish local politics. *Political Geography* 27:8, 857–874.
- Gendźwiłł, Adam och Źołtak, Tomasz. 2014. Why do non-partisans challenge parties in local politics? The (extreme) case of Poland. *Europe-Asia Studies* 66:7, 1122–1145.
- Gerring, John. 1999. What makes a concept good? A criterial framework for understanding concept formation in the social sciences. *Polity* 31:3, 357–393.
- Göhlert, Stefan, Holtmann, Everhard, Krappidel, Adrienne och Reiser, Marion. 2008. Independent local lists in East and West Germany. I Marion Reiser och Everhard Holtmann (red.), *Farewell to the party model? Independent local lists in East and West European countries*. Wiesbaden: VS Verlag für Sozialwissenschaften, 127–148.
- Harmel, Robert och Robertson, John D. 1985. Formation and success of new parties: A cross-national analysis. *International Political Science Review* 6:4, 501–523.
- Heuru, Kauko, Mennola, Erkki och Ryyänen, Aimo. 2011. *Kunta: Kunnallisen itsehallinnon perusteet*. Andra upplagan. Tammerfors: Tampere University Press.
- Hildreth, Paul. 2011. What is localism, and what implications do different models have for managing the local economy? *Local Economy* 26:8, 702–714.
- Hug, Simon. 2001. *Altering party systems: Strategic behavior and the emergence of new political parties in western democracies*. Ann Arbor: University of Michigan Press.
- Holtmann, Everhard. 2008. Local parties in Europe. I Marion Reiser och Everhard Holtmann (red.), *Farewell to the party model? Independent local lists in East and West European countries*. Wiesbaden: VS Verlag für Sozialwissenschaften, 11–19.
- Kestilä-Kekkonen, Elina, Sipilinen, Josefina, Borg, Sami, Tiihonen, Aino och Wass, Hanna. 2018. *Kunta-*

- demokratiaindikaattorit 2017*. Helsingfors: Justitieministeriet.
- Kjær, Ulrik och Elklit, Jørgen. 2010a. Local party system nationalization: Does municipal size matter? *Local Government Studies* 36:3, 425–444.
- Kjær, Ulrik och Elklit, Jørgen. 2010b. Party politicisation of local councils: Cultural or institutional explanations for trends in Denmark, 1966–2005. *European Journal of Political Research* 49:3, 337–358.
- Lucardie, Paul. 2000. Prophets, purifiers and prolocutors: Towards a theory on the emergence of new parties. *Party Politics* 6:2, 175–185.
- Mickelsson, Rauli. 2015. *Suomen puolueet: Vapauden ajasta maailmantuskaan*. Tammerfors: Vastapaino.
- Mudde, Cas. 2004. The populist Zeitgeist. *Government and Opposition* 39:4, 541–563.
- Otjes, Simon. 2020. Going local: Voting for independent local parties in the Netherlands 1986–2010. *Local Government Studies* 46:1, 91–115.
- Peltonen, Lasse Eemeli Heikinpoika. 2020. Sitoutumattomuus vaihtoehtona poliittiselle puolueelle: Monitapaustutkimus Tuusulan puolesta ja Järvenpää Plus -yhteislistojen vuoden 2017 kuntavaaliehtdokkaiden motivaatiotekijöistä ehdokkuuden taustalla. Helsingfors: Helsingfors universitet, magisterprogrammet i politik, medier och kommunikation (magisteravhandling).
- Pekonen, Kyösti. 1997. Puoluevastainen mieliala Suomessa. *Politiikka* 39:1, 14–29.
- Plümper, Thomas, Troeger, Vera E. och Manow, Philip. 2005. Panel data analysis in comparative politics: Linking method to theory. *European Journal of Political Research* 44:2, 327–354.
- Racine, Jeffrey S. 2019. *Reproducible econometrics using R*. Oxford: Oxford University Press.
- Reiser, Marion och Holtmann, Everhard, red. 2008. *Farewell to the party model? Independent local lists in East and West European countries*. Wiesbaden: VS Verlag für Sozialwissenschaften.
- Reiser, Marion, Rademacher, Christian och Jaeck, Tobias. 2008. Präsenz und Erfolg Kommunaler Wahlergemeinschaften im Bundesländervergleich. I Angelika Vetter (red.), *Erfolgsbedingungen lokaler Bürgerbeteiligung*. Wiesbaden: VS Verlag für Sozialwissenschaften.
- Rokkan, Stein. 1966. Electoral mobilization, party competition, and national integration. I Joseph LaPalombara och Myron Weiner (red.), *Political parties and political development*. Princeton: Princeton University Press, 241–265.
- Rokkan, Stein. 1970. *Citizens, elections, parties: Approaches to the comparative study of the processes of development*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Ruostetsaari, Ilkka. 2008. Puolueet kunnallispolitiikassa. I Heikki Paloheimo och Tapio Raunio (red.), *Suomen puolueet ja puoluejärjestelmä*. Helsingfors: WSOY Oppimateriaalit, 135–161.
- Sartori, Giovanni. 1970. Concept misformation in comparative politics. *American Political Science Review* 64:4, 1033–1053.
- Sartori, Giovanni. 1976. *Parties and party systems: A framework for analysis*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Scarrow, Susan E. 2006. The nineteenth-century origins of modern political parties: The unwanted emergence of party-based politics. I Richard S. Katz och William Crotty (red.), *Handbook of party politics*. London: Sage Publications, 16–24.
- Sundberg, Jan. 1989. Politiseringen av kommunalvalen i Norden. *Statsvetenskaplig Tidskrift* 92:1, 25–40.
- Tavits, Margit. 2006. Party system change: Testing a model of new party entry. *Party Politics* 12:1, 99–119.
- Vallag 714/1998. Från <https://finlex.fi/sv/laki/ajantasa/1998/19980714>.

-
- Vampa, Davide. 2016. Declining partisan representation at the sub-national level: Assessing and explaining the strengthening of local lists in Italian municipalities (1995–2004). *Local Government Studies* 46:4, 579–597.
- Weeks, Liam. 2009. We don't like (to) party: A typology of independents in Irish political life, 1922–2007. *Irish Political Studies* 24:1, 1–27.
- Wörlund, Ingemar. 1999. Lokala partier i Sverige. *Kommunal ekonomi och politik* 3:3, 51–62.
- Wörlund, Ingemar. 2008. Local parties in Sweden. I Marion Reiser och Everhard Holtmann (red.), *Farewell to the party model? Independent local lists in East and West European countries*. Wiesbaden: VS Verlag für Sozialwissenschaften, 195–210.
- Åberg, Martin. 2017. The formation of Swedish independent local lists, 1990–2015: A study into the sources of non-diffusion. *Scandinavian Journal of History* 42:5, 505–536.
- Åberg, Martin och Ahlberger, Christer. 2015. Local candidate lists: Historical artefacts or a novel phenomenon? A research note. *Party Politics* 21:5, 813–820.

FÖRFATTARINFORMATION

ANDREAS FAGERHOLM

Docent

Fakulteten för samhällsvetenskaper och ekonomi, statskunskap med medier och kommunikation

Åbo Akademi

andreas.fagerholm@abo.fi

APPENDIX

Tabell A1. Förekomst av lokala listor (ll) i finländska kommuner: bivariata samband

	1984	1988	1992	1996	2000	2004	2008	2012	2017
Arbetslöshet									
r_{pb}		0,02	0,04	0,10*	0,11*	0,13*	0,02	0,09	0,06
Arbetslöshetsgrad, kommuner med ll		7,1	13,2	21,0	16,1	13,8	9,5	11,1	14,0
Arbetslöshetsgrad, kommuner utan ll		6,9	12,8	20,0	15,0	12,5	9,4	10,3	13,5
Folkmängd									
Cramérs V	0,24*	0,23*	0,20*	0,25*	0,27*	0,22*	0,32*	0,22*	0,27*
Andelen små kommuner med ll	16,7	17,5	24,7	29,7	22,3	18,8	20,4	19,6	14,5
Andelen relativt små kommuner med ll	10,4	14,2	22,1	27,9	27,7	28,4	25,0	26,4	36,5
Andelen medelstora kommuner med ll	13,6	21,5	29,4	41,4	37,8	39,4	27,5	24,1	26,3
Andelen relativt stora kommuner med ll	23,5	28,6	32,3	43,3	38,6	26,5	22,7	17,4	28,6
Andelen stora kommuner med ll	43,9	46,7	54,2	68,8	65,3	50,9	63,6	46,4	52,7
Urbanisering									
r_{pb}	0,17*	0,21*	0,12*	0,21*	0,24*	0,15*	0,17*	0,13*	0,17*
Urbaniseringsgrad, kommuner med ll	5,2	5,3	5,1	6,0	6,1	6,1	6,3	6,1	6,3
Urbaniseringsgrad, kommuner utan ll	4,2	4,1	4,5	5,1	5,1	5,5	5,6	5,6	5,6
Antal partier									
r_{pb}	0,09	0,08	0,10*	0,05	0,10*	0,11*	0,13*	0,11	0,14*
Antalet partier, kommuner med ll	5,4	5,1	5,4	5,2	4,9	4,8	4,9	5,6	5,9
Antalet partier, kommuner utan ll	5,1	4,9	5,1	5,0	4,6	4,5	4,6	5,2	5,4
Största parti									
Cramérs V	0,18*	0,22*	0,20*	0,24*	0,15*	0,14*	0,20*	0,10	0,14
Andelen Saml-ledda kommuner med ll	31,0	42,2	51,2	30,0	33,3	52,2	45,0	31,0	35,1
Andelen C-ledda kommuner med ll	12,7	15,7	24,2	31,3	31,1	28,5	25,2	24,8	27,6
Andelen SDP-ledda kommuner med ll	27,3	27,1	38,6	59,0	50,8	40,3	46,9	37,1	48,1
Andelen Övr-ledda kommuner med ll	18,4	33,3	25,7	35,1	33,3	26,5	44,0	24,0	39,3
Lokal tradition									
ϕ	0,40*	0,50*	0,42*	0,56*	0,60*	0,67*	0,49*	0,44*	0,42*
Andelen kommuner med ll (av alla kommuner med lokal tradition)	69,4	78,8	71,4	88,8	79,8	81,4	67,4	63,2	73,6
Regional tradition									
r_{pb}	0,08	0,15*	0,20*	0,26*	0,23*	0,30*	0,23*	0,16*	0,14*
Regional förekomst, kommuner med ll	8,5	13,4	19,7	26,8	34,5	34,6	31,7	25,9	21,2
Regional förekomst, kommuner utan ll	7,1	11,2	16,2	19,8	27,3	26,2	25,1	20,9	17,9
Kommunfusion									
ϕ	0,18*	0,01	0,08	0,01	-0,04	-0,08	0,09	0,06	-0,05
Andelen kommuner med ll (av alla kommuner i fusionsprocess)	99,9	25,0	55,6	42,9	26,3	25,0	38,9	35,7	20,0

* $p < 0,05$.

Tabell A2. Understöd för lokala listor i finländska kommuner: bivariata samband

	1984	1988	1992	1996	2000	2004	2008	2012	2017
Arbetslöshet									
r_p		0,04	0,10	0,01	0,06	0,03	0,07	-0,02	-0,08
Understöd, kommuner med högre arbetslöshet		7,7	9,7	9,8	12,2	10,5	10,1	7,4	8,5
Understöd, kommuner med lägre arbetslöshet		6,8	9,1	10,5	10,3	11,4	9,7	8,6	10,3
Folkmängd									
τ	-0,25*	-0,36*	-0,25*	-0,33*	-0,29*	-0,24*	-0,38*	-0,33*	-0,40*
Understöd, små kommuner	12,3	11,5	14,2	15,6	17,9	15,7	17,7	12,9	15,6
Understöd, relativt små kommuner	7,0	8,6	11,1	12,2	14,7	13,7	14,8	9,6	13,4
Understöd, medelstora kommuner	8,3	7,9	8,5	10,6	10,0	10,2	11,0	8,9	12,5
Understöd, relativt stora kommuner	4,0	4,9	6,2	5,8	7,5	7,4	5,9	6,5	5,3
Understöd, stora kommuner	5,4	4,4	7,6	6,4	8,0	8,0	4,8	4,8	3,8
Urbanisering									
r_p	-0,29*	-0,30*	-0,16	-0,28*	-0,27*	-0,29*	-0,40*	-0,34*	-0,39*
Understöd, kommuner med högre urbanisering	5,4	6,0	8,3	8,4	9,3	8,8	6,9	6,0	6,6
Understöd, kommuner med lägre urbanisering	8,5	8,2	10,2	12,1	13,6	13,5	13,8	10,3	13,2
Antal partier									
r_p	-0,28*	-0,39*	-0,33*	-0,47*	-0,40*	-0,38*	-0,57*	-0,43*	-0,44*
Understöd, kommuner med fler partier	6,7	6,1	7,7	7,7	9,2	7,4	6,1	5,1	5,0
Understöd, kommuner med färre partier	9,2	11,0	13,3	15,3	14,7	12,4	15,7	10,9	14,3
Största parti									
η	0,20	0,25*	0,13	0,22*	0,19*	0,19*	0,32*	0,30*	0,27*
Understöd, Saml-ledda kommuner	5,3	5,5	7,9	10,8	9,3	10,5	5,8	4,4	4,6
Understöd, C-ledda kommuner	8,8	8,6	10,0	11,8	12,6	12,0	11,9	9,3	11,3
Understöd, SDP-ledda kommuner	6,1	7,2	8,5	8,0	8,7	8,3	5,2	5,6	5,9
Understöd, Övr-ledda kommuner	6,4	5,5	11,4	10,0	10,2	8,6	12,2	11,0	9,4
Lokal tradition									
r_{pb}	0,43*	0,45*	0,38*	0,35*	0,33*	0,22*	0,25*	0,42*	0,30*
Understöd, kommuner med lokal tradition	12,0	10,4	12,8	13,0	13,4	12,1	11,8	10,9	12,8
Understöd, kommuner utan lokal tradition	5,2	5,2	7,0	7,2	7,2	7,9	7,0	4,9	6,9
Regional tradition									
r_p	0,12	0,15	0,08	0,21*	0,08	0,02	0,25*	0,10	0,09
Understöd, regioner med starkare förekomst	7,6	7,2	9,3	11,1	11,5	11,2	11,2	8,9	9,2
Understöd, regioner med svagare förekomst	6,9	7,5	9,6	8,9	10,9	10,7	8,4	7,1	9,6
Kommunfusion									
r_{pb}	0,13	-0,15	-0,16	0,10	0,30*	-0,16	-0,19	-0,17	-0,10
Understöd, kommuner i fusionsprocess	11,8	1,5	3,6	16,2	25,6	8,0	6,9	4,8	2,7
Understöd, kommuner ej i fusionsprocess	7,1	7,4	9,7	10,1	10,8	11,0	11,0	8,5	9,5

* $p < 0,05$. De angivna understödsandelarna utgör medelvärden för respektive kategori. Variablerna arbetslöshet, antal partier och regional tradition har delats i två kategorier vid medianvärdet, och variabeln urbanisering vid värdet 5,5.